

DZIEN

16 stron

20
GR.**BYDGOSKI**

ILUSTROWANY

ORAZ WYDAWNICTWA: **DZIEN POMORZA — DZIEN GRUDZIĄDZKI ILUSTROWANY — GAZETA GDAŃSKA — DZIEN KOCIEWSKI
GŁOS NIESZAWSKI (DZIEN CIECHOCIŃSKI) — GAZETA MORSKA ILUSTROWANA — DZIEN TCZEWSKI
ILUSTROWANY — DZIEN CHEŁMIŃSKI — GAZETA MOGILEŃSKA —**

Redakcja i Administracja: Bydgoszcz, ul. Marszałka Focha 12. Telefon: 22-18. Konto czekowe P. K. O. 206.868

DO WALKI Z POTĘGĄ ZIMY I POTĘGĄ GŁODU**Wielka mobilizacja samopomocy społecznej****Inauguracyjne zebranie Ogólnopolskiego Komitetu Obywatelskiego
Zimowej Pomocy Bezrobotnym**

Warszawa, 9. 10. (PAT.) Dziś po południu odbyło się na Zamku w obecności Pana Prezydenta R. P. i generalnego inspektora sił zbrojnych gen. Śmigłego - Rydza **INAUGURACYJNE ZEBRANIE OGÓLNOPOLSKIEGO OBYWATELSKIEGO KOMITETU ZIMOWEJ POMOCY BEZROBOTNYM.**

W posiedzeniu tym wzięli udział: P. Premier gen. **Ślwoj - Składkowski**, ks. kardynał **Al. Kakowski**, marszałek Senatu **Prystor**, marszałek Sejmu **Gara**, członkowie Rządu, prezes N. I. K. dr. **Jakób Krzemieński**, pierwszy prezes Sądu Najwyższego **Suwiński**, prezes prokuratury generalnej **Bukowiecki**, wice-marszałkowie Senatu i Sejmu, podsekretarze stanu, senatorowie i posłowie, generałowie i wyżsi wojskowi, duchowieństwo wszystkich wyznań z arcybiskupem **Roppem**, biskupem **Szlagowskim**, biskupem **Gawlina**, metropolitą kościoła prawosławnego **Dyonizym** i superintendentem generalnym kościoła ewangelickiego ks. **Burschem** na czele, prezesi banków państwowych, władze Funduszu Pracy, wyżsi urzędnicy państwowi, przedstawiciele nauki, literatury i pras, świata gospodarczego, świata pracy, organizacji przemysłowych, handlowych i rolniczych, kulturalno - oświatowych, sądownictwa, adwokatury oraz instytucji i organizacji społecznych.

Na zebraniu, które zgromadziło ponad 300 osób, obecna była również pani **Aleksandra Piłsudska** i pani **Maria Mościcka**.

O godz. 17.30 wszedł na salę assembly Pan Prezydent Rzplitej w towarzystwie Generalnego Inspektora Sił Zbrojnych gen. Śmigłego - Rydza. W tym momencie wszyscy obecni powstałi z miejsc.

Powitani przez P. Premiera, Pan Prezydent R. P. i gen. Śmigły - Rydz zajęli miejsca na specjalnie przygotowanych fotelach.

Zagajając zebranie, P. Premier gen. **Ślwoj - Składkowski** wygłosił przemówienie.

Po przemówieniu P. Premier gen. **Ślwoj - Składkowski** zaprosił do stołu prezydalnego p. ministra Opieki Społecznej **M. Zyndram - Kościalkowskiego**, który z kolei zaprosił do prezydium zebrania ks. kard. **Kakowskiego**, marszałka **Prystora**, marszałka **Gara**, sen. **Emila Bobrowskiego**, b. ministra inż. **Klarnera**, prezesa **Kajetana Dzierżykraj-Morawskiego**, sen. **Maksymillana Malinowskiego** i gen. **Żeligowskiego**.

P. minister Opieki Społecznej **M. Zyndram - Kościalkowski** wygłosił następnie dłuższe przemówienie, omawiające szeroko cele i zadania komitetu.

Po wygłoszeniu przemówienia p. minister **M. Zyndram - Kościalkowski** zaproponował zebranym następującą odezwę do społeczeństwa:

Obywatele!

Zbiorowym wysiłkiem rządu i społeczeństwa zebrane środki na walkę z bezrobociem pozwoliły na zatrudnienie w pierwszym roku kilkuset tysięcy bezrobotnych.

W ciągu wiosny, lata i jesieni trwały roboty publiczne, przysparzając społeczeństwu nowe wartości gospodarcze. Powstały linie kolejowe, setki kilometrów szos i ulic, meliorowano bagna, regulowano rzeki.

Zatrudnieni przy robotach, zarabiając na życie, pracą swą powiększali bogactwa Rzeczypospolitej.

Nadechdząca zima i wyczerpanie środków pieniężnych nie pozwalają jednak na dalsze prowadzenie robót w tych rozmiarach i setki tysięcy żywcili rodzin pozostanie bez pracy i chleba.

Musimy im przyjść z pomocą.

Samozachowawczy instynkt Narodu wzywa wszystkich obywateli gorącego serca, aby na pomoc bezrobotnym złożyli część swego dochodu lub mienia, nie odczepny grosz litości, lecz dług społeczny.

Z odczucia i zrozumienia potężnego głosu, jakim ów instynkt społeczny woła, powstał

Ogólnopolski Obywatelski Komitet Zimowej Pomocy Bezrobotnym, obejmujący przedstawicieli tak rozległych

warstw społecznych, jak rozległe są jego potrzeby i cele.

Najważniejszym naszym zadaniem będzie skupienie i koordynacja ofiarnego wysiłku całego społeczeństwa i zapewnienie w ten sposób najbardziej celowego podziału darów. Chcemy obudzić ofiarną myśl zbiorową, która wyrazi się w powszechnym czynieniu.

Chcemy wszcząć ruch, który stanie się pospolitym ruszeniem samopomocy społeczeństwa.

Obywatele, nakaz chwili brzmi: wszyscy bierzemy udział w pomocy dla bezrobotnych braci.

Kto się od niej odgradzi sobkostwem, opieszałością, czy niechęcią, nosić będzie w swym sercu poczucie niespełnionego obowiązku.

Dotychczasowe doświadczenia w akcji zbiorowego wysiłku utwierdzają naszą wiarę w gotowość społeczeństwa do ofiar na rzecz dobra nowożytnego.

I tym razem nie może być inaczej.

Warszawa, Zamek Królewski,
dnia 9 października 1936 r.

Po przyjęciu przez zebranych odezwy

DOM BANKOWY DR. JÓZEF KUGEL I SKA
SPÓŁKA KOMANDYTOWA W GDYNI

zawiadamia, że z dniem 12. b. m. **przenosi swe biura do Gmachu Funduszu Emerytalnego B. G. K. przy**

ul. 3. Maja 27 - róg 10. Lutego

GODZINY KASOWE: od godz. 9-14 i od 17-18,
w soboty od godz. 9-13.45.

Telefon: centrala nr. 39-51.

**Przed przyjazdem Pana Prezydenta
i Naczelnego Wodza do Grudziądza****OBYWATELE!**

Dnia 15 b. m. odbędzie się w Grudziądzu wielkie uroczystości wojskowe, które mają zaszczyścić swą obecnością Pan Prezydent Najjaśniejszej Rzeczypospolitej prof. **Ignacy Mościcki**, oraz Generalny Inspektor Sił Zbrojnych Naczelny wódz general **Śmigły-Rydz**.

W związku z tym Zarząd Wojewódzki Pomorski Federacji Obronców Ojczyzny apeluje przede wszystkim do wszystkich związków sferowanych Ziemi Pomorskiej o wzięcie gremialnego udziału w uczczeniu i złożeniu hołdu Głowie Państwa i Naczelnemu Wodzowi w tym dniu w Grudziądzu!

Głęboką więź i łączność duchową Narodu z wojskiem winniśmy dokumentować przede wszystkim my kombatanci i rezerwiści.

Jesteśmy bowiem niejako pomostem łączącym całe społeczeństwo z armią narodową.

Pomorska Federacja Polskich Związków Obronców Ojczyzny zwraca się również z gorącym żołnierskim apelem do wszystkich organizacji W. F. i P. W. oraz całego społeczeństwa na Pomorzu

o wzięcie żywego udziału w tej uroczystości przez liczne delegacje i poczty sztandarowe.

Hasła „Wojsko z Narodem i Naród z Wojskiem” oraz „każdy żołnierz obywatelem, a każdy obywatel żołnierzem” niech będą czynnikami spójności i jednolitej zorganizowanej woli Narodu, oraz symbolem naszej pracy, symbolem zbiorowego wysiłku, dla wielkiego wspólnego celu to jest dla dobra Polski Odrodzonej — jako Wielkiego Mcarstwa.

Zarząd Wojewódzki Pomorski
Federacji P. Z. O. O.

Do naszych Czytelników.

Prosimy wszelkie zapytania w sprawie losów do 1-cj kł.
37 Lot. kierować, zamiast do naszej
redakcji, bezpośrednio do kolektury

J. Wolanow, Warszawa, Marszałkowska 154.

Zamówienia będą wykonane niezwłocznie. 6991

Właściwe pielęgnowanie zębów —

Chlorodont

rano i wieczorem.

Prawdziwy z czerwoną głową lwa.

do społeczeństwa, na propozycję p. ministra **Kościalkowskiego**, wybrano **naczelny wydział wykonawczy**, który składa się z prezydium wydziału oraz prezydentów pięciu sekcji.

Jako członkowie prezydium wydziału wybrani zostali: przewodniczący minister Opieki Społ. p. **M. Zyndram-Kościalkowski**, skarbnik generalny b. min. **August Zaleski**, sekretarz generalny **Michał Dolanowski**.

Prezydium poszczególnych sekcji uconstytuowały się w następującym składzie:

Sekcja organizacyjna: przewodniczący prez. miasta **Stefan Starzyński**, zastępca prez. **Anatol Minkowski**, sekretarz poseł **Jan Hoppe**.

Sekcja propagandowa: przewodniczący prof. **Miecz. Michałowicz**, zastępca prez. **Ścieżyński**, sekretarz pos. **Leopold Tomaszewicz**.

Sekcja zbiórki pieniężnej: przewodn. prez. **Wład. Byrka**, zastępca dyr. **Wacław Fajans**, sekretarz dr. **Franc. Czernichowski**.

Sekcja zbiórki materiałowej: przewodn. prez. **Cz. Klarner**, zastępca sen. **E. Kleszczyński**, sekretarz sen. **Wl. Maliski**.

Sekcja rozdzielcza: przewodn. sen. dr. **Mikołaj Kwaśniewski**, zastępca sen. **Marian Malinowski**, sekretarz pos. **Tadeusz Gdula**.

W skład komisji rewizyjnej Ogólnopolskiego Obywatelskiego Zimowego Komitetu Pomocy Bezrobotnym weszli pani marszałkowna **Aleksandra Piłsudska**, prezes gen. **Jakób Krzemieński**, sen. **L. Ewert**, prof. **A. Krzyżanowski**, prezes **Mayze**, prezes **Alfred Bniński**, poseł dr. **Zbigniew Madeyski**, wicemarszałek **W. Mudry**, pos. **E. Wagner**.

Następnie p. minister **M. Zyndram-Kościalkowski** zamknął pierwsze oficjalne zebranie organizacyjne ogólnopolskiego obywatelskiego komitetu zimowej pomocy bezrobotnym.

Bezpośrednio po tym zebraniu odbyło się posiedzenie naczelnego wydziału wykonawczego, pod przewodnictwem ministra Opieki Społ. **Zyndram-Kościalkowskiego**, który zagał posiedzenie, a następnie sekretarz generalny dyr. **Dolanowski** zreferował regulamin wydziału wykonawczego, nakreślając poszczególne etapy jego działalności. Z kolei wyznaczono terminy posiedzeń sekcji.

Od dziś Browar Pomorski
Józefa Chronowskiego
 PODGÓRZ-TORUŃ

wypuszcza sławny swój

Kozłak

oraz nowe dubeltowe piwo jasne

„Senatorskie”

Pan Prezydent Rzplitej i Naczelny Wódz przybędą na Pomorze

W dniu 15 października br. Centrum Wyszakolenia Kawalerii w Grudziądzu obchodzić będzie uroczystość 15-lecia swego istnienia. Uroczystość odbędzie się pod wysokim protektoratem Pana Prezydenta Rzeczypospolitej Prof. Ignacego Mościckiego, a prezesem honorowym Komitetu Obchodu jest Generalny Inspektor Sił Zbrojnych Gen. Rydz-Śmigły. Na uroczystości przybywa do Grudziądza Pan Prezydent Rzeczypospolitej w otoczeniu wysokich dostojników państwowych. Prawdopodobnie przybędzie również i Naczelny Wódz Gen. Rydz-Śmigły. Uroczystą mszę św. polową celebrował będzie J. E. ks. Biskup Gawlina, biskup polowy W. P. W programie tych wspaniałych uroczystości przewidziana jest m. in. promocja podchorążych, wielka rewia wojskowa dokonana przed Dostojnikami Państwowymi, popisy kawalerskie oraz raut. Po mszy św. polowej Pan Prezydent Rzeczypospolitej w otoczeniu dostojników przybędzie do ratusza grudziądzkiego, gdzie przyjmie delegację społeczeństwa pomorskiego. W związku z tymi uroczystościami przewidziany jest zjazd b. wychowanków Centrum, na który przybędzie około 1000 oficerów z całej Polski. Niezawodnie i całe społeczeństwo pomorskie zjedzie na ten dzień do Grudziądza, aby złożyć hołd Głowie Państwa i wziąć udział w pięknych i podniosłych uroczystościach naszej kawalerii. Poza tym Grudziądz, jako prastary gród polski, godny jest również zwiedzenia przy tej okazji. Grudziądz posiada niezwy-

kle cenne pamiątki zabytkowe, jak prastara fara z XIII wieku, pozostałość zamku krzyżackiego, niezmiernie interesujące zbiory w Muzeum Miejskim, okazały ratusz, wspaniałe ogrody i parki i charakterystyczne stare śpichrze nad Wisłą, które stanowią jedyny w swoim rodzaju zabytek nie tylko na

Pomorzu, ale i w całym kraju. Przyjazd do Grudziądza jest ułatwiony, gdyż Ministerstwo Komunikacji przyznało daleko idące zniżki kolejowe. Bliższych informacji udzielają kasy kolejowe. A zatem w dniu 15 października wielki zjazd społeczeństwa pomorskiego w Grudziądzu.

Delegacja Grudziądza u P. Prezydenta Rzplitej z prośbą o przyjęcie hołdu na ratuszu grudziądzkim

Warszawa, 9. 10. (PAT.) Pan Prezydent R. P. przyjął w dniu dzisiejszym delegację miasta Grudziądza z prezydentem miasta p. Włodkiem na czele. Delegacja prosiła Pana Prezydenta, by z okazji swego pobytu w Grudziądzu za-

szczylił swą obecnością uroczyste posiedzenie Rady Miejskiej na ratuszu, w czasie którego społeczeństwo grudziądzkie pragnie złożyć hołd P. Prezydentowi R. P.

MAGGI^{ego}

kostki bulionowe

są często naśladowane -
lecz dotąd niedoścignione

50.000 zł - dar Bydgoszczy na F. O. N. przyjął gen. Śmigły-Rydz od delegacji miasta

Warszawa, 9. 10. (PAT.) Generalny inspektor sił zbrojnych gen. dyw. Śmigły-Rydz przyjął dziś delegację m. Bydgoszczy w osobach pp. gen. Chmuruwicz, prezydenta miasta Leona Barci-

szewskiego i radcy Edwarda Kality, która złożyła panu generalnemu inspektorowi sił zbrojnych czek na sumę 50.000 złotych jako dar miasta Bydgoszczy na F. O. N.

Powiat wyrzyski zakupił za 100.000 zł broni dla wojska

Delegacja powiatu u gen. Śmigłego-Rydz

Warszawa, 9. 10. (PAT.) Generalny inspektor sił zbrojnych gen. dyw. Śmigły-Rydz przyjął dziś delegację pow. wyrzyskiego w osobach pp. Jerzego Dzwonkowskiego, Emilii Chłapowskiej, ks. Feliksa Krzepińskiego, Piotra Szafrana, Jana Muślewskiego, Jana Stawińskiego,

Wacława Malichy, Józefa Mrety i Kazimierza Skwierczyńskiego. Delegacja zameldowała p. generalnemu inspektorowi sił zbrojnych o dokonanej zbiórce i zakupie broni na sumę około stu tysięcy złotych oraz zaprosiła go na uroczystość wręczenia tej broni wojsku.

Walki pod Madrytem toczą się z całą zaciekleścią

Madryt, 9. 10. (PAT.) Na odcinku Naval Peral walki rozpoczęły się dziś na nowo z całą zaciekleścią.

Artyleria i samoloty powstańcze bombardują bez przerwy. Baterie rządowe odpowiadają silnym ogniem. Walka na tym froncie weszła w stadium decydujące i powstańcy zaopatrzeni w wielką ilość materiału wojennego i broni naciskają całą siłą.

Samoloty powstańcze rzucają bez przerwy setki bomb, szczególnie na Naval Peral, Sotillo, la Edreda, San Martin i Valde Iglesias. Mimo silnego bombardowania stan moralny wojsk rządowych jest doskonały.

Sevilla, 9. 10. (PAT.) Radiowy komunikat powstańczy donosi: Wczoraj dookoła Oiwiedo toczyła się zacięta walka, sukces odnosiły wojska gen. Arenda. Bitwa toczyła się w pobliżu miasta. Na froncie Toledo za-

jęliśmy Almaroz. Lotnicy narodowi bombardowali dworzec w Aranuez na jedynej koleinie łączącej Madryt z Walencją. Lotnicy narodowi bombardowali też Alicante, Malagę i Barcelonę. Wszędzie wyrządzając duże szkody, szczególnie w porcie barcelońskim. Madryt polecił swoim okrętom, aby nie zarzucały kotwicy w portach śródziemnomorskich w czasie bombardowania przez narodowców. Madryt inwigiluje miliojanów, którzy są pod wrażeniem zwycięstw gen. Franco, nastrój ich budzi obawę rebelii i przejścia na stronę narodowców. W Barcelonie trybunał ludowy wydał 48 wyroków skazujących przeciw wojskowym, oskarżonym o sprzyjanie rządowi narodowemu.

Paryż, 9. 10. (PAT.) Havas donosi z Madrytu: Wojska rządowe posuwają się w

Śp. gen. Orlicz-Dreszer nie chorował na raka

Warszawa, 9. 10. (PAT.) Po śmierci ś. p. gen. Gustawa Orlicz-Dreszera ukazały się w niektórych dziennikach wiadomości, jakoby sekoja zwłok ś. p. generała wykazała miała daleko posunięte schorzenie organizmu na tle złośliwego nowotworu. W związku z tymi wiadomościami P. A. T. upoważniona jest przez rodzinę ś. p. gen. Gustawa Orlicz-Dreszera do stwierdzenia, że sekoja zwłok ś. p. generała, dokonana w Szpitalu Morskim w Gdyni, nie wykazała złośliwego nowotworu.

Echa czerwcowych zajęć w Gdyni

Sąd Apelacyjny zatwierdził wyrok skazujący oskarżonych

Poznań, 9. 10. (PAT.) W Sądzie Apelacyjnym rozpatrywana była sprawa czerwcowych zajęć w Gdyni.

Sąd Okręgowy w Gdyni wyrokiem z dn. 11 sierpnia rb. skazał głównego oskarżonego Lecha Kunińskiego na 3 lata więzienia, Zygmunta Jędrzejczaka na 2 lata, Artura Golemskiego na 14 miesięcy, St. Cużę, Ign. Cyplika i Józefa Bacika na karę 6 mies. więzienia oraz Ed. Bonisławskiego na 7 miesięcy więzienia. 3 oskarżonych Sąd uniewinnił.

Od wyroku tego odwołali się zarówno prokurator, jak i oskarżeni. Sąd Apelacyjny w Poznaniu, po przeprowadzeniu rozprawy, orzeczenie pierwszej instancji w całej rozciągłości zatwierdził.

Zima w Zagłębiu Naftowym

Zb'ory ziemniaków, kapusty i buraków pod znakiem zapytania

Lwów, 9. 10. (PAT.) W powiecie samborskim panuje od 2 dni zima. Deszcz, który zaczął padać we wtorek, przeszedł następnie w gęsty opad śnieżny, trwający przeszło 48 godzin. Przedwczesna zima dała się we znaki rolnictwu i postawiła pod znakiem zapytania zbiory ziemniaków, kapusty i buraków.

W centrum miasta Drohobycza i Borysława drzewa, liczne przewrócone, leżą na ulicach. Większość przewodów telefonicznych na terenie Zagłębia Naftowego została przerwanych. Drohobycz i Borysław zagrożone były wczoraj w ciemnościach przez blisko dwie godziny. Szkody wyrządzone przez burzę śnieżną są bardzo znaczne i nie dają się narazie obliczyć.

Białe i czerwone róże na trumnie Gömbösa

Budapeszt, 9. 10. (PAT.) Delegacja polska złożyła dziś po południu o godz. 4.30 przy trumnie premiera Gömbösa trzy wieńce, opatrzone w biało-czerwone wstęgi z następującymi napisami: „J. E. premierowi Gömbösowi Rząd R. P. — Prezes rady ministrów”, „J. E. Juliuszowi Gömbösowi — Minister spraw zagr. R. P. Józef Beck”, „Gen. broni Gömbösowi — wojsko polskie”.

Brat króla greckiego w Krakowie

Kraków, 9. 10. (PAT.) Wczoraj przybył do Krakowa w przejeździe brat króla greckiego ks. Piotr, który zatrzymał się w Grand-Hotelu. Po zwiedzeniu zabytków miasta ks. Piotr opuścił Kraków.

Katastrofa kolejowa pod Wadowicami

Kraków, 9. 10. (PAT.) Dziś w godzinach rannych wykoł się pomiędzy stacjami Wadowicami a Kleczą Góra pociąg osobowy, jadący z Wadowic do Krakowa. Z pasażerów jak również z obsługi pociągu nikt nie doznał obrażeń. Przyczynę wypadku bada na miejscu specjalna komisja z ramienia okręgowej Dyrekcji Kolei Państwowych w Krakowie. Skutkiem wypadku ruch pociągów na tej linii odbywa się chwilowo z przesiadaniem.

Zastrzelony - za kilo mięsa z Polski

Morawska Ostrawa, 9. 10. (PAT.) „Dziennik Polski” zamieszcza wiadomość o zastrzeleniu przez celnika czeskiego w okolicy Frysztatu na Śląsku Cieszyńskim, 14-letniego wychowanka szkoły polskiej Henryka Musiołka.

W ubiegłą sobotę chłopiec przeszedł przez granicę do Polski, gdzie kupił za 10 koron około 1 kg mięsa, którego brak daje się dotkliwie odczuwać w Czechosłowacji. Kiedy, przekraczając w drodze powrotnej granicę, chłopiec spostrzegł czeskiego celnika, począł uciekać w stronę domu swych rodziców. Zaledwie ubiegł kilka metrów padł strzałą i Musiołek ugodzony w głowę wał trupem na miejscu.

Polskie Biuro Podróży „ORBIS” Gdynia

Skwer Kościuszki 18, tel. 17-35, 15-77.

Sprzedaje bilety kolejowe krajowe i zagraniczne oraz okrętowe i autobusowe po cenach ściśle urzędowych. Organizuje pobyty ryczałtowe w Zakopanem. Specjalnie duża zniżka na „Złota Jesień w Tatrach” w terminie do dnia 31. października 1936 r. Organizuje pociąg-pielgrzymkę do Krakowa i na Sowniec z zatrzymaniem się w Katowicach i Częstochowie w dniu 10. października b. r. Koszt przejazdu zł. 17,70.

W morzu łączy bratniej krwi

Sensacyjny reportaż naszego specjalnego korespondenta z nad granicy francusko-hiszpańskiej

Nienotowana w dziejach ludzkości zbrodnia na ciele ojczyzny. — Straszliwe obrazy mordów, pożogi i bestialskiego znęcania się nad własnymi braćmi. — Kilka słów o nastrojach w Afryce

V.

Rozmowa z inżynierem Cabrolem

Słońce zastosowało we Francji i tego lata „polski” strajk: wiadomo że jest, nie świeci, nie grzeje i nikt go nie widzi i nie czuje.

Inaczej na jasnym brzegu afrykańskim, gdzie robot kosmiczny pracuje za dwóch: żar leje się z nieba, pali i piecze przez okrągłe dwanaście godzin. O wyczynach słońca na czarnym lądzie opowiada mi barwnie, z dużym nakładem słownej kolorystyki inżynier Cabrol, dopiero wrócił z Marokko, ciemna, spalona na brąz twarz, muskularne, czarne ręce w białej oprawie mankietów dają świadectwo prawdzie jego słów. Inż. C... pracuje w Marokko francuskim od trzech lat, zna kraj i jego lud, orientuje się bystro w stosunkach, panujących w afrykańskim zapleczu Francji.

— Kiedy wraca pan do Meknes?
— Krótki mam urlop, za dwa tygodnie najdalej wyjadę z powrotem.
— Czy akcja gen. Franco w Marokko hiszpańskim daje się odczuć po drugiej stronie granicy? — rzucam niedyskretne być może zapytanie.
— Trudno odpowiedzieć odrazu, bo sprawa jest dość skomplikowana. Widzi pan — ciągnie po krótkim namyśle inż. C. — Marokko hiszpańskie i nasze stanowią geograficzną i etniczną całość. Rzeczka Maluya, granica umowna, jest barierą symboliczną tylko. Przypomnę tutaj, że powstanie Abd-el-Krima objęło Rif po obu stronach granicy, że zmusiło ono wkońcu do kooperacji wojennej ekspedycję francuską i hiszpańską.
— A dzisiaj?

Dlaczego właśnie w Marokko?..

— Zmierzam właśnie do tego. Dlaczego powstanie znalazło tak podatny grunt w Marokko? Dlaczego tam właśnie znalazł się punkt wyjścia akcji gen. Franco? Otóż — mówi ożywiając się inż. C. — rząd madrycki od roku przygotowywał sam właściwe warunki dla urobienia wrogich nastrojów w Marokko nie tylko wśród wojska lecz i ludności tubylczej. Jeśli od Ceuty aż do Larrache, na całym wybrzeżu marokańskim i w głębi kraju nie spotkał się gen. Franco z żadnym odruchem sprzeciwu, świadczy to o niezadowolenu, jakie już panowało w tym kraju. Marokko, źle administrowane i ekonomicznie wyzyskiwane, zależne jest prawie zupełnie od Hiszpanii w swym bycie gospodarczym. Nie mając zaufania do załóg marokańskich, do Legii Cudzoziemskiej a zwłaszcza do korpusu oficerskiego, ze względów oszczędności pozatem, rząd madrycki cofnął dodatki do pensji i żołdu załóg; budżet wydatków na kolonię marokańską został w całości swej też obcięty, co się odbiło niezwłocznie na obrotach handlowych w portach Ceuty, Tetuanu, Melilli i Larrache. Niezadowolenie coraz głębiej sięgające ogarnęło wszystkie omal warstwy ludności cywilnej i wojsko. Do Marokko, do dalszych, w głębi kraju i w Rifie położonych posterunków wojskowych wysyłał rząd z metropolii oficerów, których uważał za niepewnych, za monarchistów, czy opozycjonistów. W ten sposób zgromadziły się na brzegu afrykańskim spore siły wojskowe wrogo nastrojone dla rządu madryckiego, a za nimi stała niezadowolona z nowego regime'u ludność cywilna. Tak wyglądała sytuacja w Afryce, gdy padła iskra na nagromadzone prochy.

— Tak rozumiem, to jest wczoraj, a dzień dzisiejszy?

Obusieczny miecz

— Jedno z drugim łączy się logicznie i konsekwentnie. Przywracając dawniejszy stan rzeczy w wojsku, obiecując tubylcom marokańskim naprawę stosunków po obaleniu rządu obecne-
— zjednął sobie gen. Franco wszyst-

kie żywioły, na których mu zależało. Czerpie on dzisiaj swe siły z Marokka, uzupełnia i wzmacnia oddziały Legii Cudzoziemskiej ochotnikami spośród kabylów i riffenów, tworzy nawet osobne oddziały tubylcze, którymi przewodzą oficerowie Hiszpanie. I w ten właśnie tkwi zarodek niebezpieczeństwa dla Marokka francuskiego, więcej nawet, dla całej Afryki północnej.

— Czy pogląd ten nie jest zbyt pesymistyczny?

— Obym się mylił — odpiera żywo inż. C., — ale przyszłość nie wydaje mi się wcale skąpana w różowym świetle optymizmu. Wyprowadzenie do walki z białymi afrykanów, użycie Arabów na ziemi europejskiej jako uśmierzycieli anarchii musi, zdaniem moim, odbić się fatalnie na stosunku tubylców do Europejczyków. Agitacja panarabska, która podminowuje władze Anglii w jej koloniach i mandatach afrykańskich i małoazjatyckich, znajdzie teraz nowy argument i nową pozycję. Prestiż Europy spadnie znowu w oczach ludów kolorowych.

— Słowem?
— Europa daje sama broń do ręki tym, nad którymi pragnie dalej panować. A to jest paradoks, i, jak każdy paradoks, próby życia nie wytrzyma.

Na tym zakończyłem rozmowę, gdyż spieszyło się nam na pociąg. Rozmówca mój odjechał do Paryża, podczas gdy ja chciałem jak najprędzej skomunikować się z panem de Percy, któremu tak wiele nam do zawdzięczenia.

W dwie godziny później znalazłem się już w Perpignan, gdzie w mieszkaniu mego przyjaciela zastaliśmy uciekiniera z Mallorki.

Opowiadanie uciekiniera

Gdy na Mallorkę nadeszły pierwsze wieści o wybuchu wojny domowej, przyjęto je tak, jakby otrzymano je gdzieś z za światów, a rybacy, którzy cały wolny czas spędzają w knajpach marynarskich, opłacając prawo przesiadywania w nich, popijania wody i spluwania na podłogę trzema pesetami miesięcznie, zapewniali obcokrajowców, że nie ma najmniejszych podstaw do niepokoju, gdyż wszystkie rewolucje hiszpańskie są krótkie.

Na wyspę dochodzili bardzo skąpe wiadomości o pierwszych walkach, przeważnie sprzeczne z prawdą i niedostatecznie dokładne, nie wywołując istotnie prawie żadnego zainteresowania. Dopiero gdy pewnego dnia motorowiec który utrzymywał codzienną regularną komunikację z Barceloną, nie wrócił do Palma, zaczęto więcej mówić o walkach. Minęło kilka dni, a motorowiec nie wrócił już zupełnie. Lecz i ten fakt nie wywołał jeszcze żadnego silniejszego oddźwięku. Ponieważ ostatnio już trzykrotnie była przerywana komunikacja między wyspą a Barceloną z powodu różnych strajków, więc i tym razem, sądzono, że statek ugrzązł gdzieś wido-

Pierwszym warunkiem piękności włosów jest zawsze ich połysk i kolor. Jakąkolwiek fryzurę przyniesie moda, przyjmie się ona jedynie wtedy, gdy będzie połączona z właściwą pielęgnacją włosów.

KAMILLOFLOR
wolny od alkali! Specjalny Szam-poo zachowuje blond włosom ich naturalny jasny kolor i przywraca go, gdy włosy ściemniały

BRUNETAFLO
wolny od alkali! Specjalny Szam-poo do ciemnych włosów podkreśla brązowy odcień włosów i nadaje im piękny połysk.

SHAMPOO ELIDA

cznie z powodu nowego strajku w związku z wybuchy walkami. Po tygodniu nie było już żadnego połączenia, a miejscowa poczta przestała wogóle pracować. Wszyscy wreszcie zrozumieli, że sytuacja jest poważna. Szosami nadjeżdżały auta ciężarowe, pełne uzbrojonych ochotników, ubranych w niebieskie bluzy. Byli to nacjonalisci, którzy władzę na wyspie Malorca wzięły w swoje ręce.

Pierwsze dekrety

Duże ogłoszenia zawiadamiały mieszkańców wyspy o wprowadzeniu stanu oblężenia. Wszyscy więc zostali wezwani do oddania lamp radiowych. Rozporządzenie to miało na celu uniemożliwienie słuchania komunikatów, nadawanych przez radiostacje rządowe i dotyczyły również obywateli cudzoziemców. Następne rozporządzenie nakazało, aby wszyscy wchodzący do śródmieścia, trzymali podniesione ręce do góry. Początkowo rozporządzenie to powodowało, że szereg osób opuszczało ręce ze zmęczenia. Krótka jednak salwa karabinów maszynowych, umieszczonych na dachach dużych domów, bardzo szybko przypominała nakazany obowiązek podnoszenia ich z powrotem do góry. Zapominał wówczas szybko o omdleniu rąk.

Następne wypadki potoczyły się już szybko. Zjawił się pierwszy samolot nad wyspą. Wszyscy odcięci od świata wybiegli na ulicę, aby powitać lotnika, lecz ten niezbyt był uprzejmy. Silna detonacja eksplodującej bomby była odpowiedzią na powitanie. Następnie druga, trzecia i kilka ofiar... Był to czerwony lotnik. Od tego dnia codziennie następowało regularne bombardowanie wyspy. Ludność zachowywała się wprost dziecinnie.

Pierwsze samoloty — Ofiary wojny domowej

Nikt nie uciekał. Kobiety z dziećmi na rękach, gdy tylko usłyszały warkot motoru, wybiegały na ulice. Nic więc dziwnego, że z każdym dniem liczba ofiar wzrastała. Kilka starych karabinów maszynowych i dział obrotów wyspy nie mogło w niczem zmienić sytuacji. Lotnicy kpili sobie z tej strzelaniny i coraz niżej latali nad wyspą. Dla cudzoziemców sytuacja stawała się z każdym dniem niebezpieczniejsza. Okazało się, że baza lotników rządowych nie mieściła się w Barcelonie, lecz na wyspie Minorce. Naloty wyrządzały coraz większe szkody, gdyż bombardowały nie tylko obiekty ważniejsze, ale wszystkie budynki bez wyjątku. Liczba ofiar rosła wskutek lekkomyślności mieszkańców zastraszająco. Radio rządowe zapowiedziało atak na wyspę wojsk rządowych. Cudzoziemcy zrozumieli, że są bardzo poważnie narażeni, lecz nie było żadnej możliwości wydostania się z wyspy. Po pewnym czasie do Palma zawiązał francuski krążownik. Lecz ten zabrał na pokład tylko francuskich poddanych. Następnie przybył angielski krążownik „Repulse”, a z nim i chwila uwolnienia wszystkich z przykrew sytuacji. „We take over one!” — „Zabierzmy każdego!” Istotnie bez względu na narodowość Angliki zabierali na pokład wszystkich obcokrajowców, odwołując ich do Francji.

Tak więc znalazłem się tutaj. O samych okropnościach nie już nie opowiem, bo roi się od tego cała prasa. Tam za hiszpańskim pierścieniem, przyzwyczajaliśmy się do tego jak do rzeczy codziennych. Nie robią one już wrażenia na nikogo.

W każdym razie powstańcy będą na całej linii zwycięzcami. Jest to kwestja najbliższych tygodni.

CZY JUŻ ZAKUPIŁEŚ LOS 37 LOTERII KLASOWEJ?

Ciągnięcie I. Klasy rozpoczyna się już 22 bm.

GŁÓWNA WYGRANA

1.000.000 złotych

Spiesz natychmiast po Twój szczęśliwy los do słynnej Kolektury

BRACIA SAFIER

KRAKÓW, RYNEK GŁ. 6

Zamówienia załatwia się odwrotną pocztą. — Konto P. K. O. Nr. 414.400.

Nikt nie ma na swych sznurach tak białej bielizny jak ta pani. Ale to nic dziwnego: ta pani wie co to jest **Persil** i zawsze go używa!

Do moczenia bielizny: HENKO, soda do prania i bielienia.

Skorzystajcie z niskich cen!

- Persil** 1/2 paczka 0.70 zł
- Radion** 1/2 paczka 0.70 zł
- Bielidło** proszek do prania 1/2 kg. 0.20 zł
- Mydło** twarde do prania 1/2 ryg. 0.95 zł
- Mąka** ziemniaczana superior 1/2 kg. 0.20 zł
- Mydło** szare do prania 1/2 kg. 0.50 zł
- Pasta** do podłóg w wszystkich kolorach 1/2 kg. 0.80 zł

Odsprzedawcom ceny niższe. 6896

HURTOWNIA

Stanisław Grelewicz
Toruń, W. Garbary 19.

Kafle szamotowe

prima gatunek, okazjone kupno poleca „Cerament” Sp. z o. o. Toruń, Nowy Rynek 7, tel. 27-28. 6773Ck

TRIUMFALNY

sztywnych białych kotmierny

OPUS

najelegantszy kotmierny

LOSY I. klasy, 37 Loterii Państwowej

Już nadeszły i są do nabycia w Kolekturze 7058

EUGENJI FENIN

(dawniej Marji Pik)
Grudziądz, ul. Legionów 29
także w Subkolekturze W. Napiótek, ul. Toruńska 14.
Losy dla stałych graczy rezerwuje się do dnia 15. X. 36 r.

POWRÓCIŁ

Dr. med. Leon Budkiewicz

lekarz-specjalista uszu, nosa i gardła.
Ordynuje codziennie od 9—11 i od 17—19-tej.
Grudziądz, Groblowa 18, II p., m. 5, tel. 1448.

Zlecenie Nr. 850/IX. (6872)

Więzenie w Toruniu

PRZETARG

- na dostawę:
- 40.000 kg ziemniaków Industria, Silesia, Woltmany,
  - 8.000 kg kapusty świeżej, w ścisłych główkach,
  - 3.000 kg buraków ewikłowych egipskich,
  - 2.000 kg marchwi jadalnej gat. „Karota” lub „Nantejska”,
  - 700 kg cebuli,
  - 300 kg pietruszki.
- II.
30.000 kg maki żytniej razowej 97%; 3.000 kg maki pszennej 1/0; 2.000 kg grochu polnego lub zielonego; 1.500 kg fasoli białej lub kolorowej; 700 kg kaszy jęczmiennej; 700 kg pęczaku; 600 kg jęczmienia.
- III.
900 kg soli szarej jadalnej; 600 kg cukru; 100 kg cykorji; 10 kg liści laurowych; 20 kg pieprzu czarnego; 10 kg sody oczyszczonej; 10 kg pimentu; 300 litr, octu 10%; 6 beczek śledzi solonych normalnej wielkości o zawartości 1000—1200 sztuk w beczce.
- IV.
na okres od 1 listopada 1936 r. do 31 stycznia 1937 r.:
700 kg słoniny grzbietowej; 300 kg mięsa wołowego; 200 kg kości wołowych rosolowych; 200 kg boczków wędzonego i 1000 litrów mleka pełnego.
Ponadto więźnienie zakupi 6.000 kg słomy żytniej prostej w sнопach.
Dostawa maki razowej, maki pszennej, pęczaku, kaszy jęczmiennej, grochu, fasoli, kości wołowych, mięsa wołowego, boczków wędzonego, soli, cukru, octu — odbywać się będzie partiami, każdorazowo według zapotrzebowania więźnienia.
Oferty na wyszczególnione artykuły należy przesyłać pod adresem więźnienia w zabezpieczonych kopertach z napisem: „Oferta na artykuły żywnościowe” do dnia 20 października 1936 r. godz. 12-tej.
Do oferty należy dołączyć próbki na oferowane artykuły. Do oferty należy dołączyć kwit Kasy Urzędu Skarbowego w Toruniu na złożone do tej kasy na rachunek sum depozytowych więźnienia wadium w wysokości 3% od wartości oferowanych artykułów.
Komisja gospodarza więźnienia zastrzega sobie prawo wyboru oferenta i dodatkowego ustnego przetargu, oraz nieprzyjęcia oferty w razie niemieszania próbki oferowanego artykułu, lub niezłożenia wadium.
Wszystkie artykuły winny być I gatunku, ceny zaś podane loco magazyn więźnienia.
Zapłata należności za nabyte artykuły będzie uskuteczniona w miarę otrzymywania kredytów z Ministerstwa Sprawiedliwości.
O szczegółowych warunkach przetargu osoby zainteresowane mogą informować się u Naczelnika Więźnienia w Toruniu w godzinach urzędowych.
Toruń, dnia 7 października 1936 r.
(-) E. Dalewski,
Naczelnik Więźnienia.

W „Kiermaszu Światowym” jest zawsze rojno-zawsze pełno gości, Tam lokal wspaniały obszerny wszystkich wygodnie pomiesci, Stosy towarów pięknie ułożonych widzisz jak na dłoni. W „Kiermaszu Światowym” towar tani, solidny, tego nikt nie zmieni!

„Kiermasz Światowy”

BRACIA RYMARSCY
Toruń, Gdynia, Tczew. 6514

SKŁAD FUTER RAPAPORT

BYDGOSZCZ, ul. Dworkowa 33, tel. 21-13 Filie: GRUDZIĄDZ, ul. Stara 20.
otwarta specjalnie dla wygody PT. Klienteli.
Poleca elegancie futra i wszelkie wyroby futrzane w wielkim wyborze po nader niskich cenach.
Pracownia pod kierunkiem najlepszych fachowców warszawskich oraz specjalna pracownia futer męskich. 6811B

Dr. M. Piekarska-Miączyńska

b. I. asyst. kliniki okulistycznej Un. J. w Krakowie
osiedliła się i ordynuje w chorobach oczu
Grudziądz, ul. Wybickiego nr. 49.
Telefon nr. 2033. 6344

GRUDZIĄDZ

Maszyny

biurowe naprawia
K. Sommerfeld - Grudziądz
Wybickiego 27 — tel. 1968
5515 Gk.

Handel zbożem

w małym mieście prowincjonalnym na Pomorzu, bogata w zboże okolicę, z dużym spichlerzem zbożowym, młynem śrutowym, połączonym z wmiarą na zboża na mąkę i sprzedają węgla, od dnia 1. X. 1937 roku albo wcześniej do wydzierżawienia.
Oferty należy wnieść do Redakcji „Dnia Grudziądzkiego” pod nr. 6842 Grudziądz.

Kupię

dom, wpłata 8 tysięcy. Zgłoszenia do Administr. „Dnia Grudziądzkiego” pod nr. 481 Grudziądz.

Potrzebna

wykwalifikowana wychowawczyni z niemieckim dla 4-letniego chłopca, (na wieś), Kopkowa, Grudziądz — Nowawieś. 7063G

Kamienica

dochód roczny 5500 zł. wpłata 20 000 zł. sprzeda Dobrobyt Grudziądz, Plac 23 Stycznia 21. 7060Gk

Parasole

Naprawa, pokrycia, sprzedaż. Grudziądz, Plac 23 Stycznia 34/36. 7059Gk

Przybory tapicerskie

jak sprężyny, drut, płótna drelczki, gobeliny, trawa indyjska oraz pakuły najtaniej Antoni Gehrman, dawn. Z Balcerowicz, skład skór, Grudziądz, ul. Mickiewicza 22, tel. 1638. 6993G

Fabryka Szylców i Wyrobów Metalowych

WYTWORNIA STEPLI

HENRYK RAUSCH

Zal. 1902 Toruń Zal. 1902
Trawione szylcziki met. firmowe i reklamowe, Artykuły galanteryjne (Pamiątki Torunia) itp., Grawury, szablony, szylidy na drzwi, odznaki, Stemple kauczukowe i metalowe różn. rodzaju
Tel. 1554 4700 Tel. 1554

Węgiel górnośląski

Koks hutniczy „Knurów” - Brykiety
po cenach konkurencyjnych poleca

SKŁADNICA POLSKICH KOPALN SKARBOWYCH

TORUŃ Chelmińska Szosa 27 — tel. 2054
Mokre, Chrobrego 49 — tel. 2069
6881C

Zł 160.— gwarantowane
MASZYNY DO SZYCIA
najprzedniejszych marek światowych, z przyb. do haftowania, mierzokowania, cerow. itd. GOTÓWKA — RATA-MI! Dostawa na koszt firmy. Ilustrowane cenniki wysyła bezpłatnie.
CENTRALA MASZYN, Kraków
ul. Józefa Dietla Nr. 109 B. 6142

FORTEPIANY - PIANINA „Arnold Fibiger”

Kalisz, Szopena 9
przodowały i przodują!
Przedstawiciel:
Turostowska
Toruń, św. Ducha 14.
Niskie ceny.
Dogodne warunki spłaty
5308

Km. 1211/36. (7045)

LICYTACJA PRZYMUSOWA.

Dnia 14 października 1936 r. o godz. 9,30 sprzedawane będą w Starogardzie przy ul. Hallera nr. 19 więcej dającym za gotówkę: 1 kompl. pokój damski, męski i jadalnia, urządzenie biurowe, 1 radio-aparat, 1 futro męskie do wyjazdu, oraz wiele innych przedmiotów, oszacowanych na ogólną kwotę: 3.240.— zł.
Przy ul. Kościuszki nr. 6 o godz. 11: 1 futro damskie, 1 futro męskie i 2 lustra, oszacowane na ogólną kwotę 830.— zł.
(-) Bartkowiak,
Komornik sądowy rew. I.

TCZEW

Sprzedam

moją nieruchomości dwa domy, ruchliwa ulica. Wiadomość: Administracja „Dnia Tczewskiego” II. Tczew pod nr. 321. (6958Tk)

